

01 Kasım 2013

[۱۷۵-۲۰۲پ] (ف: ۲۷-۲۸۰)

و افزونی نخواهد یافت.

خط: نستعلیق، کا: اودطی یول، تا: ۱۰ ماه حیت ۱۲۹۱ق؛ جلد: گالینگور مذهب، ۱۹گ (۹۵-۱۷۷پ)، ۱۸ اسطر، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: ۲۸-۲۱۰]

● مناظر الانشاء = مناظرة الانشاء / انشاء / فارسی
manāzer-ol enšā' = monāzerat-ol enšā'

خواجہ جهان، محمود بن محمد، ۸۰۸ - ۸۸۶ قمری
xāje jahān, mahmūd ebn-e mohammad (1406 - 1482)
در آیین ترسل و مباحث مربوط به بلاغت. متن این کتاب انشائی عالمانه مقرون به ترجمه دارد و حال آن که مقدمه آن با شیوه‌ای عالی نثر منشیانه ترتیب یافته است و دارای یک «مقدمه» و دو «مقاله» و یک «خاتمه» است: مقدمه در هشت «فصل»: (۱) ماهیت علم انشاء و موضوع و غایت آن، (۲) کلام و تقسیم آن، (۳) بلاغت و فصاحت، (۴) حقیقت و مجاز، (۵) تشبیه و ارکان آن، (۶) استعاره و اقسام آن، (۷) کتابت، (۸) تعریض و تلویح و ایما و اشاره؛ مقاله ۱. در تقسیم کلام بنابر طریقه و روش منشیان، در چهار «منظر»: (۱) تقسیم کلام، (۲) شرایط کلمه مستعمل در انشاء، (۳) شرایط کلام مستحسن منثور و یا منظوم، (۴) ماهیت منشی و اقسام او؛ مقاله ۲. بیان اقسام ارکان و شرایط آنچه مردم به یکدیگر می‌نویسند، در پنج «منظر»: (۱) بیان اقسام مشتات، (۲) ارکان هر یک از آن اقسام، (۳) شرایط مناشیر و فرمان‌ها و فتح‌نامه‌ها، تهنیت و تعزیت‌نامه‌ها و عریضه و رقعہ نویسی، (۴) شرایط مکاتیب، ادنی به اعلا و دو تن متساوی و اعلا به ادنی، (۵) جواز حذف و تأخیر در ارکان مکتوب، در این مقاله مخصوصاً بمراسلات دیوانی بیشتر توجه شده است؛ خاتمه در ماهیت خط و ضوابط آن، در هشت «قاعدہ». تقسیمات داخل مناظر این کتاب متضمن اجزاء متعدد و حاوی اطلاعات دقیق و مشروح درباره مباحث بلاغت و فصاحت و قواعد ترسل و نظائر این مطالب است.

برای مزید فایده به آوردن نمونه نثر و شیوه نگارش و نحوه تعلیم او می‌پردازیم: «فتح‌نامه: مشتمل بر پانجده رکن است اگر چه فتح نامها به طریق مختلف نوشته‌اند اما از تتبع مساطیر بلغای سابق و لاحق معلوم گشته است که احسن اسالیب مرغوبه آن است که به این ارکان و اسلوب مکتوب گردد. رکن اول تمجید و تحمید حضرت واجب الوجود جل جلاله و عم نواله؛ رکن ثانی صلوات و تسلیم حضرة رسول الله صلی الله علیه و سلم مع آل کرام و اصحاب عظام؛ رکن ثالث بیان وجوب تنظیم امور تام بر ذمه سلاطین ایام و دفع ظلم اشرار و قمع کفر کفار؛ رکن رابع سبب عزیمت بر قلع و قمع آن قوم ظلم شیمت؛ رکن خامس ذکر عزیمت پادشاه؛ رکن سادس صفت کثرت و قدرت لشکر سلطان؛ رکن سابع صفة گروه خصم؛ رکن ثامن صفت جرأت و جسارت خصم؛ رکن ناسع صفت قتال و جدال؛ رکن عاشر ذکر نصرة سلطان و هزيمة دشمنان؛ رکن حادی عشر حمد و شکر منعم بی عوض و غرض؛ رکن ثانی عشر ذکر ضبط و ربط ولایت خصم؛ رکن ثالث عشر اخبار فتح و ظفر بر مقیمان نواحی

● المناظر الالهية / عرفان و تصوف / عربی
al-manāzir-ul ilāhīya

جیلانی، عبدالکریم بن ابراهیم، ۷۶۷ - ۸۳۲ قمری
jīlānī, 'abd-ol-karīm ebn-e ebrāhīm (1366 - 1429)
در چند «منظر» است در مراحل تصوف و آنچه باید صوفی آن را انجام دهد، در هر یک از منظرها در مرحله‌ای بحث کرده پس از آن آفت آن را می‌آورد. (سید احمد اشکوری)
آغاز: الحمد لله ذی المناظر العلیة و المحاضر السنیة و المشاهد القیومیة و المحامد اللدیومیة الاحد فی احدثیة ذاته
انجام: قلو قابلها بذات الله تعالی لما قال بالفجر لان الله تعالی لا یلحق به عجز فهو الکمال المطلق.

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۳۷۸۲/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۵ جمادی الثانی ۱۰۱۱ق، جا: یمن؛ ۶۴ص (۷۴-۱۳۷)، ۱۷ اسطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱۰-۱۷۶۹]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۲۰۳۲/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی، ۴۰گ (۶۲-۱۰۱پ)، ۱۷ اسطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۶-۳۹]

● مناظر الانسان = ترجمه و فیات الاعیان / تراجم / فارسی
manāzer-ol ensān = t.-ye vafayāt-ol a'yān

یوسف بن محمود بن محمد
yūsuf ebn-e mahmūd ben moḥammad
وابسته به: و فیات الاعیان و انباء ابناء الزمان؛ ابن خلکان، احمد بن محمد (۶۰۸-۶۸۱ق)
به درخواست: ناصرالدین ابوالفتح المظفر شاه بن محمد شاه بن احمد شاه بن محمد شاه
ترجمه‌ای است از و فیات الاعیان ابن خلکان.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۳۷۴۳/۲

آغاز: اللهم یا مالک الملک تؤتی الملک من تشاء و تنزع الملک ممن تشاء؛ انجام: ابو وائله ایاس بن معاویه بن قره بن ایاس بن هلال بن رباب بن عبید ... و عمر پدر من هفتاد و شش سال بود و مرا نیز امروز هفتاد و شش است
از اول کتاب تا شرح حال ابو وائله ایاس بن معاویه موجود است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ جلد: مقوایی مذهب، ۲۸گ

فهرستگان: نسخه‌های خطی ایران (نخا)؛ جلد سی و یکم؛ به کوشش، مصطفی درایتی؛

DIA 276269

تهران: سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران؛ ۱۳۳۴ / ۲۰۱۳

01 Kasım 2013

(۱۷۵-۲۰۲ پ) [ف: ۲۷-۲۸۰]

و افزونی نخواهد یافت.

خط: نستعلیق، کا: اودطی یول، تا: ۱۰ ماه حیت ۱۲۹۱ق؛ جلد: گالینگور مذهب، ۱۹ گک (۷۹-۷۷ پ)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴×۲۴ سم [ف: ۲۸-۲۱۰]

● مناظر الانشاء = مناظر الانشاء / انشاء / فارسی
manāzer-ol enšā' = monāzerat-ol enšā'

خواجه جهان، محمود بن محمد، ۸۰۸ - ۸۸۶ قمری
xāje jahān, mahmūd ebn-e mohammad (1406 - 1482)
در آیین ترسل و مباحث مربوط به بلاغت. متن این کتاب انشائی عالمانه مقرون به ترجمه دارد و حال آن که مقدمه آن با شیوه‌ای عالی نثر منشیانه ترتیب یافته است و دارای یک «مقدمه» و دو «مقاله» و یک «خاتمه» است: مقدمه در هشت «فصل»: (۱) ماهیت علم انشاء و موضوع و غایت آن، (۲) کلام و تقسیم آن، (۳) بلاغت و فصاحت، (۴) حقیقت و مجاز، (۵) تشبیه و ارکان آن، (۶) استعاره و اقسام آن، (۷) کتابت، (۸) تعریض و تلویح و ایما و اشاره؛ مقاله ۱. در تقسیم کلام بنا بر طریقه و روش منشیان، در چهار «منظر»: (۱) تقسیم کلام، (۲) شرایط کلمه مستعمل در انشاء، (۳) شرایط کلام مستحسن منثور و یا منظوم، (۴) ماهیت منشی و اقسام او؛ مقاله ۲. بیان اقسام ارکان و شرایط آنچه مردم به یکدیگر می‌نویسند، در پنج «منظر»: (۱) بیان اقسام منشآت، (۲) ارکان هر یک از آن اقسام، (۳) شرایط مناشیر و فرمان‌ها و فتح‌نامه‌ها، تهنیت و تعزیت‌نامه‌ها و عریضه و رقعہ نویسی، (۴) شرایط مکاتیب، ادنی به اعلا و دو تن متساوی و اعلا به ادنی، (۵) جواز حذف و تأخیر در ارکان مکتوب، در این مقاله مخصوصاً بمراسلات دیوانی بیشتر توجه شده است؛ خاتمه در ماهیت خط و ضوابط آن، در هشت «قاعدہ». تقسیمات داخل مناظر این کتاب متضمن اجزاء متعدد و حاوی اطلاعات دقیق و مشروح درباره مباحث بلاغت و فصاحت و قواعد ترسل و نظائر این مطالب است.

برای مزید فایده به آوردن نمونه نثر و شیوه نگارش و نحوه تعلیم او می‌پردازیم: «فتح‌نامه: مشتمل بر پانجده رکن است اگر چه فتح‌نامه‌ها به طریق مختلف نوشته‌اند اما از تتبع مساطیر بلغای سابق و لاحق معلوم گشته است که احسن اسالیب مرغوبه آن است که به این ارکان و اسلوب مکتوب گردد. رکن اول تمجید و تحمید حضرت واجب الوجود جل جلاله و عم نواله؛ رکن ثانی صلوات و تسلیم حضرت رسول الله صلی الله علیه و سلم مع آل کرام و اصحاب عظام؛ رکن ثالث بیان وجوب تنظیم امور تام بر ذمه سلاطین ایام و دفع ظلم اشرار و قمع کفر کفار؛ رکن رابع سبب عزیمت بر قلع و قمع آن قوم ظلم شیمت؛ رکن خامس ذکر عزیمت پادشاه؛ رکن ششم سبب کثرت و قدرة لشکر سلطان؛ رکن هفتم سبب صفا گروه خصم؛ رکن هشتم ثامن صفت جرأت و جسارت خصم؛ رکن نهم صفت قتال و جدال؛ رکن دهم صفت جرات و نصرة سلطان و هزیمت دشمنان؛ رکن یازدهم عشر حمد و شکر منعم بی عوض و غرض؛ رکن بیستم عشر ذکر ضبط و ربط ولایت خصم؛ رکن سی و نهم عشر اخبار فتح و ظفر بر مقیمان نواحی

● المناظر الالهية / عرفان و تصوف / عربی

al-manāzir-ul ilāhīya
جیلانی، عبدالکریم بن ابراهیم، ۷۶۷ - ۸۳۲ قمری
jīlānī, 'abd-ol-karīm ebn-e ebrāhīm (1366 - 1429)
در چند «منظر» است در مراحل تصوف و آنچه باید صوفی آن را انجام دهد، در هر یک از منظرها در مرحله‌ای بحث کرده پس از آن آفت آن را می‌آورد. (سید احمد اشکوری)
آغاز: الحمد لله ذی المناظر العلیة و المحاضر السنیة و المشاهد القیومیة و المحامد الیدیومیة الاحد فی احدیة ذاته انجام: قلو قابلها بذات الله تعالی لما قال بالفجر لان الله تعالی لا یلحق به عجز فهو الکمال المطلق.

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۳۷۸۲/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کاء، تا: ۱۵ جمادی الثانی ۱۰۱۱ق، جا: یمن؛ ۶۴ ص (۷۴-۱۳۷)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲ سم [ف: ۱۰-۱۷۶۹]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۲۰۳۲/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کاء، بی‌تا؛ جلد: مقوایی، ۴۰ گک (۶۲ پ-۱۰۱ پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰ سم [ف: ۶-۳۹]

● مناظر الانسان = ترجمه و فیات الاعیان / تراجم / فارسی

manāzer-ol ensān = t.-ye vafayāt-ol a'yān

یوسف بن محمود بن محمد

yūsuf ebn-e mahmūd ben mohammad

وابسته به: و فیات الاعیان و انباء ابناء الزمان؛ ابن خلکان، احمد بن محمد (۶۰۸-۶۸۱ق)

به درخواست: ناصرالدین ابوالفتح مظفر شاه بن محمد شاه بن احمد شاه بن محمد شاه
ترجمه‌ای است از و فیات الاعیان ابن خلکان.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۳۷۴۳/۲

آغاز: اللهم یا مالک الملك تؤتی الملك من تشاء و تنزع الملك ممن تشاء؛ انجام: ابو وائله ایاس بن معاویه بن قره بن ایاس بن هلال بن رباب بن عبید ... و عمر پدر من هفتاد و شش سال بود و مرا نیز امروز هفتاد و شش است
از اول کتاب تا شرح حال ابو وائله ایاس بن معاویه موجود است؛ خط: نستعلیق، بی‌کاء، تا: قرن ۱۰؛ جلد: مقوایی مذهب، ۲۸ گک

فهرستگان: نسخه‌های خطی ایران (فنا)؛ جلد سی و یکم؛ به کوشش، مصطفی درایتی؛